varinės lankinės segės įvijos buoželę. Šie daiktai taip pat priklauso senojo geležies amžiaus pabaigai – viduriniojo geležies amžiaus pradžiai. Emalio karolis papildė romėniškų importinių daiktų radimviečių Lietuvoje sąrašą.

Reikia paminėti dar vieną radinį – ariamame sluoksnyje rastą apdirbtą titnago skeltę. Habil. dr. A. Girininko nuomone, ši skeltė skirtina neolitui ir galėjo būti naudojama kaip grandukas. Matyt, neolito laikotarpiu netoli Kražantės ir Vėgėlės santakos galėjo būti gyvenvietė. Taigi papildyti duomenys ir apie Žemaitijos apgyvendinimą akmens amžiaus laikotarpiu.

2000 m. tyrinėjimai leido nustatyti tikslesnę kapinyno vietą, papildė duomenis apie Žemaitijos gyventojų laidoseną, prekybinius ryšius. Tyrinėjimai Paprūdžių kapinyne bus tęsiami toliau.

PAPRŪDŽIAI CEMETERY

In 2000 VU investigated the Paprūdžiai cemetery (Kelmė district) which is well known in the archaeological literature since the beginning of the 20th century. The area of 52 m^2 has been investigated in the cemetery and the graves of 2 men were found. Both graves contained the following burial items: iron socked arrowhead, iron and bronze buckles. In the territory of the cemetery the cube octagon shaped (faceted with numerous planes) bead and flint spokshave also were found.

The cemetery may be dated to the 4th–5th centuries.

BARZŪNŲ KAPINYNAS

Valdemaras ŠIMĖNAS

VU toliau tęsė 1998 m. pradėtus Barzūnų kapinyno (Šilutės r., Vilkyškių sen.) tyrinėjimus (žr. *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 273–276). Tyrinėjimus finansavo KVAD pagal apardytų ir ardomų archeologinių vietų tyrimų programą.

Iš viso 2000 m. buvo ištirtas 123 m^2 plotas (perkasos 10–12) ir rasta 13 kapų (22–34). Pagrindinis tyrinėjimų tikslas buvo ištirti labiausiai suardytą kapinyno dalį prie buvusio smėlio karjero pakraščio (perkasos 10–11) ir patikslinti kapinyno teritoriją V kapinyno dalyje (perkasa 12).

Kaip ir anksčiau buvo nustatyta, prie buvusio smėlio karjero pakraščio kapai buvo labai suardyti. Be to, dauguma kapų (22, 25–26, 28, 31–32) buvo vaikų bei paauglių su negausiomis įkapėmis. Vyravo ŠV–PR krypties orientacija, nors kapas 23 orientuotas ŠR; kapas 26 – V kryptimi. Visi kapai griautiniai. Kapų duobės – stačiakampio užapvalintais kampais formos. Karstų liekanos pastebėtos tik prie žalvarinių dirbinių. Kapo 32 duobės dugnas išgaubtas, tad karstas galėjo būti skobtinis.

Kapuose mirusiųjų kaulai neišliko, todėl mirusiųjų padėtį kape galima nustatyti pagal įkapių išsidėstymą. Keliuose kapuose išliko mirusiųjų dantys ir kaulų, užsikonservavusių apyrankėse bei įvijiniuose žieduose, fragmentai.

Kapus pagal įkapes galima išskirti į chronologines grupes. Kaip ankstyviausią

galima paminėti kapą 24. Čia rasta III grupės apskrito pjūvio apyrankė ir keli rantuoti mėlyno stiklo karoliai. Kapas skirtinas B_2 periodui. Kiti kapai yra senojo geležies amžiaus pabaigos ir viduriniojo geležies amžiaus pačios pradžios. Kapuose 22 (dvi), virš kapų 23 (kaip atsitiktinis radinys) ir 25 rastos apyrankės nežymiai storėjančiais galais. Kiek turtingesnis buvo kapas 25. Čia, be minėtos apyrankės, rasta antra įvijinė apyrankė ir įvijinis žiedas, kaklą puošė antkaklė su plokštele ir kabliuku galuose bei 14 gintaro karolių ir žalvarinių įvijėlių bei su vienu mažu kibirėlio formos pakabuku apvara. Ant krūtinės surasta segė žvaigždine kojele. Visi minėti kapai skirtini moterims ar paauglėms mergaitėms. Moterų kapuose taip pat rasta geležinių lazdelinių smeigtukų, gintaro karolių, ilgakojė lankinė segė, lieta siaura užkaba, įvairių įvijėlių, įvijinių žiedų, yla. Kape 30 rastas tekintas Basonijos tipo karolis.

Vyrams ir paaugliams berniukams pagal įkapes galima skirti kapus 23, 26, 27, 29 ir 32. Visuose juose (išskyrus kapą 27) rasta po vieną ar du (kapas 29) ietigalius. Kiek turtingesni kapai 27 ir 29. Kape 27 mirusiojo galvūgalis buvo suardytas kasant karjere smėlį. Greičiausiai ir čia turėjo būti ietigalis. Kape išliko 12 gintaro karolių apvara, dalgis ir įmovinis kirvis, keturios geležinės ovalo formos diržų sagtys, geležinis pentinas, trys įvijiniai žiedai. Dar pora gintaro karolių rasta prie dirbinių. Jie, matyt, buvo naudoti kaip amuletai. Kiek įdomesnis gintaro pakabukas rastas apvaroje. Jis lašo formos. Be to, kape rasta titnago skeltė. Kape 29, be dviejų ietigalių, rastas smiltainio galąstuvas, geležinė ovalo formos diržo sagtis, du įvijiniai žiedai, du paviniai gintaro karoliai ir kelios žalvarinės įvijėlės bei skardelės. Kiti vyrų kapai neturtingi. Be ietigalių, rasta po vieną gintaro karolį, o kape 32 dar ir geležinė ovalo formos diržo sagtis bei trumpas geležinis strypelis. Neįprastai šiame kape gulėjo ietis. Ji, matyt, buvo sulaužyta, nes ietigalis surastas PR duobės gale, smaigaliu įstrižai nukreiptas į duobės vidų.

Žymiai įdomesni ir geriau išlikę kapai buvo rasti 12-oje perkasoje. Ši perkasa iškasta už 100 m į V nuo anksčiau tirtų plotų. Čia prie PV kaimo kapelių pakraščio rasti VII a. datuojami du griautiniai kapai. Vyro kape 34 rastas ietigalis, 62,5 cm ilgio vienašmenis kalavijas be skersinio ir didelė lankinė ilgakojė segė su vienu laipteliu. Segės spyruoklės lankelis profiliuotas. Gerokai turtingesnis moters kapas 33. Mirusiosios galvos dangą puošė ilgas žalvarinis virbo formos smeigtukas su nedideliu išplatinimu viename gale. Prie jo buvo pririšta trijų gintaro karolių apvarėlė. Mirusiosios krūtinę puošė dvi lankinės ilgakojės segės su vienu laipteliu. Jos analogiškos vyro kape surastajai segei. Ant abiejų rankų buvo užmautos žalvarinės apyrankės užkeistais kanopiniais galais. Juosmens srityje, matyt, prie prijuostės kabojo sudėtingas žalvarinių įvijų, žalvarinių daugiakampių ir ritės formos karolių bei karolių su kilpomis vėrinys arba kutas. Ant įvijų užmauti du įvijiniai žiedai. Kojūgalyje taip pat surasti keli gintariniai karoliai, peiliukas, yla ir dvigubo kūgio formos didelis verpstukas. Jis padarytas iš minkšto smiltainio, aptinkamo Jūros upės pakrantėse.

Kapinynas skiriamas Nemuno žemupio skalvių etnokultūrinei sričiai. Tirti kapai datuojami II–VII a.

BARZŪNAI CEMETERY

In the Barzūnai flat burial ground (Šilutė district) the area of 123 m^2 has been investigated and 13 graves from the 2nd–7th centuries were found. They contained the finds characteristic to the field of the Scalvian ethnoculture.

STRAZDŲ (JEČIŠKIŲ) KAPINYNAS

Linas TAMULYNAS

2000 m. pratęsti archeologiniai tyrinėjimai Strazdų k. (Šilutės r., Vilkyškių sen.) esančiame kapinyne, pradėti 1998 m. (žr. *ATL 1998 ir 1999 metais,* V., 2000, p. 284–286). Tyrimų tikslas buvo nustatyti kapinyno teritoriją. Darbus finansavo KVAD KPC. 2000 m. kapinyne ištirti 46 m^2, aptikti 5 kapai.

2000 m. tyrimams pasirinkta Š–ŠV kalvos dalis, kuri 1998 ir 1999 m. netyrinėta, nes buvo užsėta daugiamečiais dobilais. Į R ir ŠR nuo 1999 m. tirtos perkasos 19, kurioje rastas degintinis kapas urnoje 2, buvo ištirtos 2 perkasos po 10 m^2. Perkasoje 20, buvusioje 20 m į R nuo perkasos 19, aptiktas kapas 3. Jame mirusysis palaidotas nedegintas, galva į Š–ŠV. Kape rasta tik gintaro karoliukas ir lipdytos keramikos šukelė.

Patikrinus kalvos Š–ŠV dalį metalo detektoriumi, aptiktas didelės atsitiktinių radinių koncentracijos plotas, kuriame rasta Romos imperijos varinių monetų, akinė apyrankė, statinėlinio smeigtuko fragmentas, segės trikampe kojele (kojelė sidabruota) fragmentas, uždaras žiedas, žąslų fragmentų, įmovinių kirvių ir kt. įkapėms būdingų radinių. Šiame plote ištirti 26 m^2 (2–3 mx10 m) ir aptikta 4 kapų eilė (kapai 4–7). Kapų duobės grunte neišskyrė, įkapės atsidengdavo iškart po ariamu sluoksniu. Mirusieji laidoti nedeginti. Kapuose rasta įmovinių ietigalių, įmovinių kirvių, peilių, laiptelinių segių, antkaklių kūginiais galais, žiedinis ir rateliniai smeigtukas. Kapų 5–7 galvūgaliai apjuosti pusračio formos besijungiančiais akmenų pusvainikiais.

Kape 6 rastas analogų neturintis vario lydinio smeigtukas. Smeigtuko galvutė panaši į ratelinių smeigtukų galvutes, tik vietoj ratelinių smeigtukų galvučių vidui būdingų „stipinėlių“, Strazduose rasto smeigtuko galvutės viduje yra svastika. Be to, kape 6 rastas ietigalis lauro lapo formos plunksna, antkaklė buoželiniais (kūginiais?) galais, peilis ir įmovinis kirvis.

Kapai 4–7 datuotini C_1–C_2 periodais (150–300 m), o kapas 3 – greičiausiai IV–VI a.

2000 m. surinkta papildomų duomenų apie radinius iš Strazdų kapinyno. Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus darbuotojai pateikė duomenų, kad prieš Antrąjį pasaulinį karą į Klaipėdos krašto muziejų buvo patekę senienų, rastų Strazdų k., kalvoje, vadinamoje Švedų kalnu. Iš šių radinių Mažosios Lietuvos muziejuje yra išlikę įmovinis ietigalis lauro lapo plunksna (Inv. Nr. 350) ir pentinis plačiaašmenis kirvis (Inv. Nr. 345),